

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 401/2013-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. septembra 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti P. M. a M. M., obaja bytom K., zastúpených advokátom JUDr. C. S., Č., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 275/2004, za účasti Okresného súdu Čadca, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. M. a M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 275/2004 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Čadca p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 275/2004 konal bez zbytočných prietahov.

3. P. M. a M. M. p r i z n á v a finančné zadost'účinenie každému v sume po 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré im je Okresný súd Čadca p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca j e p o v i n n ý uhradiť P. M. a M. M. trovy konania v sume 349,87 € (slovom tristoštyridsaťdeväť eur a osemdesiatšedem centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. C. S., Č., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. mája 2013 doručená sťažnosť P. M. (ďalej len „sťažovateľ“) a M. M., obaja K. (ďalej spolu len „sťažovatelia“ alebo „poškodení“), zastúpených advokátom JUDr. C. S., Č., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 275/2004.

Keďže sťažnosť sťažovateľov neobsahovala náležitosti predpísané zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ústavný súd ich 3. júna 2013 vyzval, aby sťažnosť doplnili. Sťažovatelia sťažnosť doplnili podaním doručeným ústavnému súdu 11. júna 2013.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti okrem iného uvádzajú:

„My sťažovatelia v 1. a 2. rade proti porušovaniu základných práv a slobôd vystupujeme v trestnom konaní pred Okresným súdom Čadca spisová značka 1 T/275/2004 v postavení poškodených.

V danej veci je obžalovaný M. Ž. zo spáchania trestného činu sprenevery, ktorým nám mal spôsobiť škodu vo výške 169.600,- Sk. Obžaloba v danej veci bola Okresnou prokuratúrou podaná dňa 1. 12. 2005. Posledné pojednávanie v danej veci bolo dňa 29. 9. 2012. Toto bolo odročené na neurčito, pričom podľa nášho názoru sa vo veci nekoná. ...

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, pričom k odstráneniu tohto stavu dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu. Obžalovaný od nás ešte v roku 2003 vylákal 169.600,- Sk čo je pre nás značná čiastka. Túto sumu sme si riadne uplatnili v adhéznom konaní, avšak doteraz nebolo o našom nároku rozhodnuté. My sa nachádzame v stave právnej neistoty od roku 2005 až doteraz, pričom tento stav na nás pôsobí veľmi nepriaznivo a to hlavne na naše zdravie a psychiku. “

Sťažovatelia na základe uvedených skutočností navrhujú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo P. M. a M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v článku 48 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod spisovou značkou 1 T/275/2004 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Čadca v konaní vedenom pod spisovou značkou 1 T/ 275/2004 prikazuje ďalej konať bez zbytočných prieťahov.

3. P. M. a M. M. priznáva finančné zadostučinenie v sume po 3.000,- € /slovom tritisíc eur/, ktorú je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť im do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť P. M. a M. M. trovy konania v sume 342,66 € do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu JUDr. C. S., advokáta AK Č. “

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti uznesením č. k. IV. ÚS 401/2013-15 z 26. júna 2013 rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie (§ 25 ods. 1 a 3 zákona o ústavnom súde).

Po prijatí sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie ústavný súd 25. júla 2013 vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a zároveň ju vyzval, aby sa vyjadrila aj k sťažnosti.

Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 2. augusta 2013 (sp. zn. Spr 1376/13, doručenom ústavnému súdu 7. augusta 2013) okrem iného uviedol:

„Po preštudovaní spisu 1 T 275/2004 konštatujem, že vo veci boli spôsobené neodôvodnené prietahy v konaní.“ Súčasne oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho prerokovania sťažnosti.

Ústavný súd vyzval 12. augusta 2013 aj právneho zástupcu sťažovateľov, aby sa vyjadril k stanovisku okresného súdu, ako aj k otázke nariadenia ústneho pojednávania. Právny zástupca sťažovateľov vo svojom podaní z 15. augusta 2013 (doručenom ústavnému súdu 21. augusta 2013) uviedol, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho prerokovania sťažnosti.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Ústavný súd pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom namietaného konania okresného súdu je rozhodovanie o obžalobe týkajúcej sa štyroch obvinených zo spáchania trestného činu skrátenia dane zo 6. decembra 2004, resp. o obžalobe jedného obvineného zo sprenevery z 1. decembra 2005 v konaní, v ktorom sú sťažovatelia v procesnom postavení poškodených. Podľa názoru ústavného súdu ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov v trestných veciach a nevykazuje znaky právnej ani faktickej zložitosti.

2. Správanie strán konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu

sťažovateľov v súvislosti s prietiahmi v konaní, keďže sa zúčastnili všetkých nariadených pojednávaní okresného súdu a svojimi návrhmi realizovali svoje procesné práva.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Z predloženého spisu, zo sťažnosti, ako aj z vyjadrení okresného súdu zistil, že okresnému súdu bola obžaloba prokurátora Okresnej prokuratúry Čadca na štyroch obvinených doručená 6. decembra 2004.

Okresný súd uznesením č. k. 1 T 275/2004-2398 zo 14. apríla 2008 rozhodol o spojení vecí sp. zn. 1 T 275/2004 a sp. zn. 2 T 216/2005 (pôvodne samostatná obžaloba vo veci toho istého obvineného v spojenej veci sp. zn. 1 T 275/2004 z trestného činu sprenevery vznesená 1. decembra 2005) na spoločné prerokovanie a rozhodnutie pod sp. zn. 1 T 275/2004.

Okresný súd následne vydal trestný rozkaz vo veci pod č. k. 1 T 275/2004-2401 z 9. mája 2008 voči dvom obvineným. Proti trestnému rozkazu obaja obvinení podali 20. júna 2008 odpor.

Okresný súd ďalej nariadil hlavné pojednávanie vo veci na 22. apríl 2010. Na tomto pojednávaní sa zúčastnili aj sťažovatelia ako svedkovia a poškodení; ospravedlnila sa obhajkyňa jednej z obžalovaných (ktorá žiada konať len v jej prítomnosti). Hlavné pojednávanie bolo odročené na neurčito na účely zistenia pobytu ďalšieho neprítomného obžalovaného; okresný súd mal zistiť miesto jeho pobytu a adresu, resp. predvolať ho pod hrozbou vydania príkazu o zatknutí v prípade neustanovenia sa.

Sťažovateľ doručil 2. júna 2010 Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) podanie, obsahom ktorého bola námietka zaujatosti proti predsedovi senátu okresného súdu. Generálna prokuratúra postúpila toto podanie 7. júna 2010 okresnému súdu. Predseda senátu okresného súdu 27. januára 2012 rozhodol o tom, že nie je vylúčený z úkonov trestného konania obžalovaných.

Okresný súd pokračoval v hlavnom pojednávaní nariadenom na 31. máj 2012. Následne odročil hlavné pojednávanie na 28. september 2012 z dôvodu nedostavenia sa troch zo štyroch obžalovaných a niektorých z predvolaných svedkov; poškodení boli na hlavnom pojednávaní prítomní.

Na hlavnom pojednávaní nariadenom okresným súdom na 28. september 2012 sa nezúčastnili traja zo štyroch obžalovaných (jeden z obžalovaných z dôvodov dlhodobej hospitalizácie), dvaja z ich obhajcov tiež ospravedlnili svoju neúčasť a okresný súd odročil hlavné pojednávanie na neurčito na zistenie trvania práceneschopnosti neprítomného obžalovaného.

Okresný súd ďalej nariadil hlavné pojednávanie na 29. máj 2013, na ktorom sa opätovne nezúčastnili traja zo štyroch obžalovaných, svoju neúčasť ospravedlnil obhajca dvoch obžalovaných (z dôvodov kolízie pojednávania na Špecializovanom trestnom súde v Pezinku), pričom ospravedlnil aj dvoch obžalovaných (jedného z dôvodov dlhodobej hospitalizácie s výhľadom trvania počas ďalších štyroch mesiacov). Niektorí z predvolaných svedkov sa na hlavné pojednávanie znovu nedostavili; sťažovatelia boli na hlavnom pojednávaní prítomní. Okresný súd odročil toto hlavné pojednávanie na neurčito s požiadavkou predvolania všetkých obžalovaných a svedkov na nový termín; svedkov pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty vo výške 1 000 €.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť nielen neodôvodnenou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústreďenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase (m. m. napr. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd v doterajšom priebehu napadnutého konania ani po viac ako osem a pol roku od jeho začatia a vznesenia obžaloby nerozhodol vo veci samej, pričom bol nečinný v čase od decembra 2004 do apríla 2008 (viac ako tri roky). Štyri hlavné pojednávania, ktoré nariadil v období od 22. apríla 2010 do 29. mája 2013, boli

neefektívne, pretože boli nedostatočne pripravené a zo zápisníc o ich priebehu vyplýva, že vo vzťahu k vedenému trestnému konaniu dosiaľ nepriniesli nijaké zásadné výsledky. Okresný súd toleroval absenciu predvolaných osôb na nariadených hlavných pojednávaniach. Podľa názoru ústavného súdu mal byť okresný súd voči absencii predvolaných osôb prísnejší a k využitiu uložiť poriadkové pokuty mohol a mal pristúpiť skôr, nie až v máji 2013. Z uvedeného vyplýva, že nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu počas konania vo veci sp. zn. 1 T 275/2004 došlo k zbytočným priet'ahom v tomto konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 1 T 275/2004 konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia sa domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume po 3 000 € každému z nich, čo odôvodňujú takto:

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, pričom k odstráneniu tohto stavu dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu. Obžalovaný od nás ešte v roku 2003 vylákal 169.600,- Sk čo je pre nás značná čiastka. Túto sumu sme si riadne uplatnili v adhéznom konaní, avšak doteraz nebolo o našom nároku rozhodnuté. My sa nachádzame v stave právnej neistoty od roku 2005 až doteraz, pričom tento stav na nás pôsobí veľmi nepriaznivo a to hlavne na naše zdravie a psychiku.

Z toho dôvodu žiadame, aby nám bolo priznané aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy, pričom si myslíme, že za primerané finančné zadosťučinenie možno považovať sumu 3.000,- € pre každého sťažovateľa. Toto žiadame aj z toho dôvodu, že my – sťažovatelia sme žiadnym relevantným spôsobom nespôsobili predlžovanie súdneho konania. Sme toho názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov by nebolo dostatočným zadosťučinením pre nás – sťažovateľov.“

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia (I. ÚS 80/06). Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 1 T 275/2004, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. C. S. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovatelia žiadali, aby im bola priznaná úhrada trov konania v sume 349,86 €. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3 a § 13 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné znížiť o 50 %, pretože ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, čo za každý úkon po 130,16 € pri uvedenom znížení základnej sadzby predstavuje 65,08 €, t. j. 260,32 € za štyri úkony, čo spolu s režijným paušálom 4 x 7,81 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) celkovo predstavuje sumu 291,56 €. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (na základe predloženej fotokópie osvedčenia o registrácii pre DPH)], uvedená suma bola zvýšená o DPH (20 %) podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy konania vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 349,87 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2013